

הדעת ביניים
מאת אורי אבנרי

9 - 6 במארס 1972

תאונות קטנות ותאונות גדולות

התקריות הקטנות והעניינים הגדולים מתערבבים בכנסת. חיים בר-לב הושבע כשר, ירד מן הדוכן — וכשל מייד. הוא מעד על הריצפה המשופעת שלפני דוכן חיו"ר. כאשר בנו את הכנסת, תוכנן שיפוע זה במיוחד כדי שחברי-הכנסת לא ילכו שם, בין הדוכן והמו"שבים, אלא יעקפו בכל פעם את כל האולם. אלא שכל הח"כים מתעלמים מכוונת זו, ומרקדים על השיפוע. לפני כן מסרנו את דעתנו על מינוי בר-לב בנאום קצר (ראה לחלו).

חברי-הכנסת בנימין חלוי נאם נאום מוחץ נגד שר החוץ בעניין חוויכוח האומלל עם אלי ויזל, סופרי השואה המיקצועי. בשיא הנאום, עמד חלוי לקרוא מיכתב שכתב אליו ויזל, ואז נסתבר שאיבד את המיכתב. הוא חיפש, דיפדף, עילעל, ירד מן הדוכן, חזר למקומו, לקח את המיזווזה שלו, חזר לדוכן, חיפש, מצא והמשיך בנאום.

בהצבעה תמכנו באבא אבן נגד החיסטריה המפוכרת ונגד ניצול השואה למטרות מפלגתיות מובהקות. ביום החמישי בבוקר היה מרכזי סורקיס (בתפ"קידו כיו"ר ועדת-הפנים) צריך להביא לקריאה סופית את חוק החברות לבנות, פרי הקנוניה בין המערך והמפד"ל. בדרך, כשרצה לקחת טרמפיסטים, ירדה מכוניתו מן הכביש, נחבלה ונתקעה, הוא עצמו נפצע. אבל סורקיס המשיך בדרך, הביא את ההצעה, ואנו נימקנו את התנגדותנו לטעמינו בנאום חריף, בו ניתחנו אותו באיזמל החיגיון. על נאום זה (ראה מיסגרת) קיבלנו מחמאות רבות, גם מפי ח"כים דתיים (שהתנגדו, כמוכן, לתוכנו).

חוץ מזה הצבענו נגד הצעת תקציב המדינה לשנת הבאה, אחרי שימקנו זאת בנאום בו הצבענו על הנטל הבלתי-נסבל של תקציב הביטחון, האוכל עכשיו למעלה מרבע על כל התוצר הלאומי — 675 ל"י לכל משפחה לחודש.

הלב של בר-לב

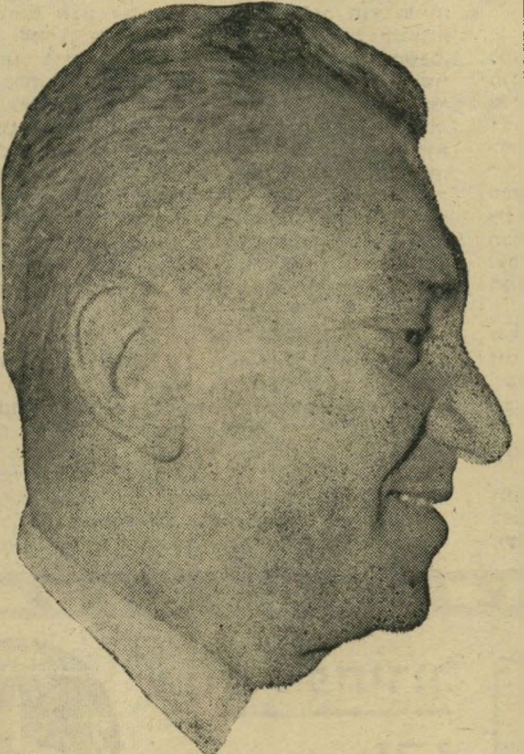
הממשלה הודיעה על מינוי חיים בר-לב כשר המיס'חר והתעשייה. בפני כנסת מלאה, בנוכחות גולדה מאיר, משה דיין ורוב השרים האחרים, השמענו את ההודעה הבאה של סיעתנו: **אורי אבנרי:** כאשר אישיות ח'רובית מצטרפת לממשלה שלילית — עומדת האופוזיציה בפני דילמה. אין היא יכולה להצביע בעד הממשלה, המובילה את המדינה בתוך מבוי סתום. אין היא רוצה להצביע נגד האיש. העשוי למלא תפקיד חיוני במאון הפנימי שבתוך הממשלה. זהו מצב שבו אנו מוצאים את עצמנו כיום. קשה לנו לתאר ממשלה נרוטת מן שבראשה עומדת הגברת גולדה מאיר. אולם קשה לנו לתאר גם איש טוב יותר, שאפשר לצרפו לממשלה זו, מאשר חיים בר-לב.

חזרתי אתמול מן הכנס ברווא, שנועד להכין את הודיעה הגדולה למען השלום במזרח התיכון, שמתיקים לקראת סוף השנה בעיר בולוניה. כנס זה נתן לכוחות השלום מישראל ומאצות-ערב הזדמנות בלתי-רגילה להכיר אלה את בעיותיהם וחשיפתיהם של אלה. ראיתי כאחד מתפקידי העיקריים להביא לתשומת לב

האישים הפועלים למען השלום בעולם הערבי את הרבניות הרבה הקיימת בישראל. במיוחד שמתי את הדגש על כך שגם בקרב המימסד הישראלי ואף בקרב הממשלה עצמה, קיימים כוחות חשובים ביותר, הסבורים שיש להחזיר שפוחים תמורת שלום וכיטוחן. הבחנתי בהסברתי זו בין כוחות השלום האקטיביים, הדוגלים בהחזרת מלוא השטחים תמורת מלוא השלום ומלוא הביטחון, המיוצגים בבית הזה עליידי שתי סיעות קטנות בלבד, ובין מחנה היוגים, החלק המתון שבקרב המפלגות הגדולות והצמרת המדינית, שחשקידו יכול להיות מכריע ברגע מסויים. הנכרתי בהקשר זה כמה וכמה חבריי-כנסת ממשלגת העבודה, מפ"ם, המפד"ל ועוד, וגם את השרים המתונים יותר בממשלה, המקבלים את מרותה של גולדה מאיר, אך למעשה הם רחוקים מגישה הנוקשה והשלילית. אילו היה מיפגש רומא מתקיים בשבוע הבא, הייתי מרשה לעצמי לצרף לרשימה זו את מי שביהן כראש המטה הכללי שי צה"ל במשך ארבע השנים האחרונות.

כאיש צבא לא היו לו הזדמנויות רבות לבטא את השקפתו הפוליטית. מלבד כמה רמוזים פה ושם. אולם מלעשוי דיברו בעד עצמם. התרשמנו מהם. כי חיים בר-לב הוא אדם שקול, מוסרי, מתון, מציאותי. הרחוק מן הערפל האידיאולוגי השוביניסטי השורר כיום בסיעות כה רבות בישראל.

אני גם גאה על כך שאנחנו, אולי, המדינה היחידה בעולם שבה אין כה של גנרלים, ושבה רבים מאנשי הצבא המשוחררים מטיפים בגלוי לשלום ולהחזרת שט

בר-לב

הים, ומצטיינים במיוחד בהבנת הצורך החיוני למצוא פתרון לאומי לבעיית העם הפלסטיני, כתנאי חיוני לשלום אמיתי, שיהווה מעמד במציאות. גם נקודה זאת דואגים חברי ואני להסביר בכל הזדמנות לעמיתינו בעולם הערבי, המכירים צבאת מסוג אחר. חיים בר-לב אינו פסול לכהונה מדינית בגלל עברו בצה"ל, כשם שיצחק רבין אינו פסול. אני מקווה שצירופו של חיים בר-לב לממשלה יחזק בה באופן מכריע את קבוצת השרים הרואה את המצב לאשורו, שאינה הולכת שולל אחרי סיפמותיה של הממשלה עצמה, המורדת בסתר ליבה בגישה אשר קודח הוא קוד גולדה מאיר, וירדה ידי משה דיין.

משום כך אני מצטער על כך שחיים בר-לב הסכים לקבל על עצמו את תפקיד שר המיסחר והתעשייה. אין ספק שזהו משרד חשוב ביותר, ושואו זקוק מאוד לאישיות מעשית, בעלת כושר ביצועי ושיקול-דעת. אך דומני שטיקור תרומתו של חיים בר-לב בממשלה הייתה צריכה להיות בניגוד מדיניות החוץ והביטחון של המדינה, הייתי מעדיף מצב שהיה מאפשר לו להתמסר כולו לגיבוש מדיניות זו. בממשלה שאין בה בכלל מוסד רציוני לתיכנון מדיני, להכנת תוכניות אלטרנטיביות למצבים סולישיים שונים, לתיאום אמיתי בין המומחים לביטחון לבין העוסקים ביחסי-חוץ וביחסים עם העולם הערבי — יכול היה חיים בר-לב למלא תפקיד חשוב וחיוני, המתאים דווקא לסגולותיו המיוחדות. חבל שלא נוצר תפקיד כזה. כשר המיסחר והתעשייה יצטרך חיים בר-לב להתמסר בעיקר לצד הכלכלי של חיינו. אולם אני מקוות שלמרות זאת יישמע קולו בבירור בדינוים מדיניים וביטחוניים, וכי המישקל הסגולי הרב שיש לו יהיה מונע על כך המאזניים של השלום. כנגד כך המאזניים של שוחררי הסיפוח בממשלה. מעולם לא הצטרף שר חדש לממשלה,

לחלו דברינו להנמקת החסידיגויות שלנו להצעת חוק החכירות למועצת הרבנות הראשית. זהו חוק אנטי-לאומי, אנטי-דמוקרטי ואנטי-פרלמנטרי. חוק אנטי-לאומי — כאשר הוא נתון בפעם הראשונה גושפנקא ממלכתית לפילוג האומה לעדות נצחיות. חוק אנטי-דמוקרטי — כאשר הוא כופה על כל הציבור שילטון שייבחר עליידי קומץ קטנטן של אינטר-סנטיס משוריינים. חוק אנטי-פרלמנטרי — כאשר הוא מוציא מידי מליאת בית-הנבחרים את סמכות החקיקה בענייני-יסוד, ומסר אותה בידי מפלגה סיאודלית. נוכיח שלוש האשמות אלה, אחת לאחת, בהנמקת שמונה הסתייגויותינו.

רבנים, פנתרים וזבור

מכל הזוויות הפלגות בהצעה זו, הגרועה והחשובה ביותר היא זו הנותנת גושפנקא מישפמית ממזכרתית לקיום שני עמים בארץ — עם אשכנזי-כריכי ועם ספרדי-כריכי.

זהו הרס האידיאל הלאומי שעליו התחנכו, האידיאל של "עם אחד היינו, עם אחד נהיה", אידיאל זה נדרס עתה ברגל גאוה, ומקומו נתפס עליידי מציאות של סדרציה של עדות.

זהו רעיון גזעני מובהק. אדם יכול להפוך לישראלי בדרך של התאזרחות. אדם יכול להפוך ליחודי בדרך של גיור. אבל איך יכול אשכנזי להפוך לספרדי, וספרדי לאשכנזי? ההשתייכות היא ביולוגית מוחלטת!

עדיין סוער בעולמנו הוויכוח על "מיהו יהודי?" עתה ייפתח הוויכוח "מיהו ספרדי?" ואל יבוא מישהו ויטען: הרי זה מצב קיים. הרי יש רב ספרדי ורב אשכנזי. העם מחולק לעדות.

הזדעזעתם עד למעמקי גישמתכם כאשר קמו הסנתרים השחורים. על פי הגדרה עדתית גזענית, הנה אתם מכניסים את הסנתרים השחורים לבית-הכנסת ולחוקי הכנסת.

אנחנו איננו רוצים לא בסנתרים שחורים ודא בסנתרים לבנים, וגם לא בזבורה שיש לה פסים שחורים ולבנים.

"איני רוצה להיות אשכנזי!"

אני מזהיר את הכנסת. מתוך קלות-ראש, ברגע של חוישה, כדי לפתור בעייה מסוגיתית עזובה, אתם עושים חיום על דרך שאין חזרה ממנה.

אם יש זכויות מיוחדות לפי מוצא עדתי בשטח תחת, כי או יש זכויות כאלה גם בכל שטח אחר. לא עוד נשאל אם המועמד לכהונה כלשהי הוא מוכשר וכשיר, אלא מי תחתה אמו ומי אביו. אם שני רבנים ראשיים — למה לא שני נשיאים למדינה, שני יושבי-ראש לכנסת, שני שוערים לנבחרת הלאומית? ומה דינו של צבר אומלל שאביו אשכנזי ואמו ספרדיה — האם יהיה מועמד לראש-הציון או לשני-הציון?

כאליבי למעשה-הכחש זה, מעשה המתכחש לחזונו של דור שלם, משמשת הטענה הצדקנית: אם יהיה רק רב ראשי אחד, הרי יהיה אשכנזי. גם כאן יידסקו הספרדים. אינו טענה היא זו? או שיהיה שיויוין לכל הישראליים, בלי הבדל של מוצא וגזע, או שלא יהיה. או שאנחנו, כנבחרים העם, יכולים להבטיח שיויוין-אמת — או שיש לטאטא אתנו מן הויהה הציבורית.

אולם לטעון שהקיפוח מוכרח להיות, שהוא טבוע ברמנו, ועד כן יש למצוא תכפסיום קפי נים כדי למנעו פה ושם — הרי זו צביעות, הרי זו התפטרות מאחריותנו.

מבחינה זו אין כל הבדל בין רעיון שני הרבנים לבין רעיון החילופין או התרונות העדתית, פעם ספרדי ופעם אשכנזי.

ומעל לכל אנו רוצים לבטל מכל וכל את התגדרה הגזענית בסעיף 8: "ספרדי — לרבות יוצא-תימן או בן עדות המזרח", הגדרות גזעניות אלה, לא יכירם מקומם בספר חזקים של מדינה המתיימרת לחיות במאה העשרים. היא מרושעת, והיא גם מגוחכת. מארוקו היא במערב

כשמלווה אותו אחרת כה רבה של חלקי ציו כור כה שונים. זוהי אחריות כבדה, ואני מאחז לחיים בר-לב שיעמוד בה. ואולי נועד למישרה רמה עוד יותר. סיעתנו תימנע מהצבעה.

להתווכח עם הראי

או עם הפרצוף

בוויכוח על התקציב, אמרנו בין השאר את הדברים הבאים: **אורי אבנרי:** תקציב הממשלה הוא כבואה של מדיניות הממשלה. לא שר האוצר, שאינו אלא מוציא-לפועל כלכלי של מדיניות הממשלה, צריך היה לשבת כאן, אלא